

Nota informativă
la proiectul hotărîrii Guvernului cu privire la aprobarea Programului de
îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de
sol pentru anii 2021-2025 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia
pentru anii 2021-2023

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Ministerul Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
<p>În ultimii ani a fost înregistrată intensificarea multiplelor forme de degradare a solului, îndeosebi, a celei prin eroziune.</p> <p>Conform datelor instituțiilor științifice din domeniu (IP: „IPAPS N. DIMO”), solurile afectate de eroziunea de suprafață ocupă circa 981560 ha inclusiv: cu grad slab de eroziune 558170 ha, moderat – 288070 ha și puternic 135320 ha.</p> <p>Astfel, comparativ cu solurile neerodate, productivitatea solurilor slab erodate scade cu 20 %, celor moderat erodate se diminuează cu 50 %, iar a celor puternic erodate scade cu peste 70 %. Pierderile anuale de sol fertil prin eroziune sunt foarte mari. Conform datelor instituțiilor științifice prejudiciul direct și indirect produs de eroziune este de 2,723 miliarde lei. În republică cca 80 % din solurile arabile sunt amplasate pe versanți, prin urmare, lucrările de prevenire și combatere a eroziunii de suprafață este prioritare pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii.</p> <p>Degradarea solului este influențată de acțiunea factorilor naturali și antropici cu impact negativ asupra funcțiilor solului, care conduce la micșorarea fertilității acestuia.</p> <p>În condițiile Republicii Moldova cele mai răspândite forme de degradare a solurilor sunt: eroziunea de suprafață și de adîncime, alunecările de teren, hidromorfismul, sărăturarea primară și secundară, destructurarea și compactarea, dehumificarea și secătuirea în elemente nutritive.</p> <p>În scopul atenuării secetei pedologice, este necesar restabilirea sistemelor de irigații/desecare, efectuarea cercetărilor pedologice în vederea aprecierii stării de calitate a solurilor irigate și instituirea monitoringului pedoirigațional. De menționat, că din cele 291 000 ha, irigate în 1990, în prezent irigarea poate fi asigurată pe o suprafață de circa 40,0 mii ha. Conform informației Agenției „Apele Moldovei” în anii 1989 se irigau circa 300,0 mii ha. Iar în ultimii ani suprafața s-a redus, astfel în prezent se irigă circa 4,0 – 6,0 mii ha (suprafața fizică).</p> <p>În scopul soluționării problemelor ce țin de degradarea accelerată a resurselor de sol sa impus necesitatea elaborării în comun cu instituțiile științifice din domeniul solului a Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020. Astfel, din considerentul că, Programul menționat expiră în anul 2020 este necesar de elaborat un nou document de politici cu o nouă abordare.</p> <p>Scopul Programului constă în realizarea măsurilor de stopare a degradării și de sporire a fertilității solurilor prin modernizarea și extinderea sistemului de îmbunătățiri funciare, implementarea tehnologiilor moderne și a practicilor agricole prietenoase mediului.</p>

Necesitatea implicării statului prin stimularea activităților de îmbunătățiri funciare, derivă și din prevederile art. 6 și 81 din Codul funciar nr. 828/1991, prin care statul sprijină material, financiar măsurile de protecție a terenului ca fundament al dezvoltării durabile a gospodăriilor, (...). Stimularea economică prevede: alocarea mijloacelor de la bugetul de stat și de la bugetele locale pentru restabilirea terenurilor degradate distruse nu din vina deținătorilor.

Prezentul Program este elaborat în baza constatărilor și recomandărilor evaluării pe perioada 2014-2017 a Planurilor de acțiuni triennale privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pe anii 2011-2020, precum și pe baza rezultatelor altor analize ale instituțiilor din domeniul educației și științei, cu scopul de a asigura atingerea obiectivelor stabilite către anul 2025, și pentru a realiza măsuri de prevenire, stopare a degradării solurilor și sporirea fertilității acestora.

Obiectivele subdomeniului de activitate a Programului dat derivă din obiectivele Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030 ce stabilesc Obiectivul nr. 15. Viața pe pământ, ținta națională 15.3 Până în 2030, combaterea deșertificării, restabilirea terenurilor degradate prin implementarea mecanismului Neutralitatea Degradării Terenurilor (NDT), pentru a realiza o lume neutră din punct de vedere a degradării solului și Obiectivul nr. 12. Consum și producție responsabile, ținta națională 12.2 Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale. Programul are drept scop implementarea următoarelor obiective generale/specifice:

- Obiectivul nr. 1. Sistem de cercetare și învățământ racordat la prioritățile domeniului până în anul 2025

- Obiectiv nr. 2 Măsuri aplicate pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului pe o suprafață de 2552 hectare terenuri agricole, până în anul 2023

- Obiectiv specific nr. 2.1. Combaterea eroziunii de suprafață pe 482 hectare terenuri agricole până în anul 2025

- Obiectiv specific nr. 2.2. Combaterea eroziunii de adâncime pe 1900 hectare terenuri agricole până în anul 2025

- Obiectiv specific nr. 2.3. Combaterea eroziunii eoliene (deflația) pe 170 hectare terenuri agricole până în anul 2025

- Obiectiv nr. 3 Ameliorarea solurilor pe 68500 hectare terenuri agricole până în anul 2025

- Obiectiv specific nr. 3.1. Măsuri de ameliorare chimică pe 500 hectare terenuri agricole până în anul 2025

- Obiectiv specific nr. 3.2. Măsuri de ameliorare hidrică (amenajări de irigare), prin curățarea a 112 km canale de irigare/desecare și majorarea suprafețelor irigate cu 68000 hectare până în anul 2025

- Obiectivul nr. 4 Conservarea și sporirea fertilității solurilor pe o suprafață de 5000 hectare terenuri agricole până în anul 2025

Lucrările de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor sunt necesare pentru:

1) a proteja solul împotriva acțiunii mecanice a apei și a vântului (categorie care cuprinde complexul de lucrări de prevenire și combatere (control) a eroziunii solului);

2) a reface (a completa) deficitul de umiditate, (categorie care cuprinde irigațiile);

3) a preveni sau a elimina excesul de apă din sol, de la suprafața acestuia (categorie în care se încadrează desecarea și drenajul);

4) a restabili solurile degradate (categorie în care se încadrează lucrările de construcție și exploatare a obiectelor hidrotehnice, lucrările de decopertare selectivă și de copertare a terenurilor degradate, lucrările de ameliorare a solurilor alcalice și saline).

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul dat instituie cadrul juridic al Republicii Moldova în domeniul solului și nu contravine principiilor de funcționare a pieții interne a Uniunii Europene și nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Programului este structurat în conformitate cu pct. 9 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, și structurat în VII Capitole. Partea descriptivă a programului are următoarea structură:

Capitolul I. Introducere, descrie circumstanțele care au impus elaborarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, modul în care acesta va contribui la atingerea obiectivelor stabilite în Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030, perioada propusă pentru implementare, etc.

Capitolul II. Analiza situației, descrie problemele din domeniu, cauzele acestora și posibilele consecințe în cazul neintervenției în soluționarea problemelor ce țin de prevenirea și stoparea eroziunii solului și a impactului acestora cu dovezi cantitative și calitative pentru fiecare formă de degradare (pct. 8, Hotărârea Guvernului nr. 691/2018).

Capitolul III. Obiectivele generale/specifice, stabilește obiective generale/specifice domeniului, rezultate preconizate conform obiectivelor/direcțiilor prioritare.

Capitolul V. Impact, descrie efectele pe termen mediu și rezultatele din implementarea programului menționat.

Capitolul VI Costuri, se indică costurile financiare estimative pentru Program (buget de stat/surse externe). De asemenea, se planifică costul acțiunilor pentru o perioadă de 5 ani. Astfel, costurile pentru anii 2021-2023 și sînt stabilite în Planul de acțiuni pentru implementarea Programului dat și sunt corelate cu prevederile CBTM pentru perioada corespunzătoare și legea bugetului de stat pe anul respectiv.

Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023, ca parte componentă a Programului dat stabilește obiective generale/specifice preluate din partea descriptivă a acestuia, acțiuni și indicatori de monitorizare, costuri necesare, termeni de realizare etc. Astfel:

Obiectivul nr. 1. *Sistem de cercetare și învățămînt racordat la prioritățile domeniului pînă în anul 2023*

Acțiunea nr. 1.1. Restructurarea organizațională a programelor de studii și sistemului de învățământ agricol: prin modernizarea Curriculei și a programelor de studii prin corelarea cu necesitățile pieții muncii, precum și cu Convențiile Internaționale și Strategia de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din RM.

Descrierea acțiunii: Îndeplinirea acțiunii date este necesară pentru a îndeplini obligațiunile față de Convențiile internaționale etc.

Indicatori de rezultat: Implementarea acțiunii date va avea ca rezultat curricule modernizate/eșalonate pe nivele subordonarea unitară a unităților de învățământ agricol.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Pentru implementarea acțiunii date de către specialiștii din domeniul științei se apreciază costul acesteia de circa 400 mii lei. Astfel, aceștea vor fi identificați din contul programelor de asistență tehnică.

Acțiunea nr. 1.2. Elaborarea programelor de instruire a deținătorilor de terenuri agricole privind măsurile de îmbunătățiri funciare, protecția și sporirea fertilității solurilor.

Descrierea acțiunii: Considerăm necesar de mediatizat deținătorii de terenuri agricole, autoritățile publice locale prin organizarea și desfășurarea unor seminare zonale și instruirea acestora privind măsurile de îmbunătățiri funciare, protecția și sporirea fertilității solurilor și măsuri de protecție a solului în cadrul practicilor agricole.

Indicatori de rezultat: În rezultatul implementării acțiunii date vor fi elaborate programe de instruire și instruiți deținătorii de terenuri și autoritățile publice locale etc. Seminarele vor fi organizate de către MADRM în colaborare cu UASM, USM și IP „IPAPS N. DIMO”.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Acțiunea menționată va fi îndeplinită în limitele mijloacelor financiare prevăzute în bugetul de stat pentru instituțiile responsabile de domeniu. Costul acesteia se evaluează în total circa 30,0 mii lei.

Acțiunea nr. 1.3. Formarea formatorilor în domeniul îmbunătățirilor funciare în scopul instruirii deținătorilor de terenuri agricole.

Descrierea acțiunii: Formarea principalelor grupe de formatori pentru instruirea specialiștilor cu profil agrar, fermierilor, deținătorilor de teren are drept scop elaborarea și realizarea proiectelor de îmbunătățiri funciare.

În calitate de formatori vor fi implicați cercetători științifici, consultanți din domeniu etc. Programele de instruire a formatorilor au ca scop sporirea capacităților profesionale de consultanță. Formarea continuă a formatorilor va avea loc prin mai multe programe: program de instruire obligatoriu, de instruire specializată etc.

Indicatori de rezultat: Se propune certificarea a 35 formatori pentru instruirea specialiștilor, fermierilor, deținătorilor de teren etc.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Costul acesteia este de circa 130 mii lei și vor fi identificați din contul programelor de asistență tehnică.

Acțiunea nr. 1.4. Creșterea calității formării profesionale inițiale a cadrelor de înaltă calificare în domeniul îmbunătățiri funciare, protecția și sporirea fertilității solurilor în cadrul programelor de studii superioare de licență, master și doctorant.

Pentru a asigura implementarea cu succes a măsurilor stabilite în Program este necesar de specialiști în domeniul îmbunătățiri funciare și agropedologiei. Asigurarea cu cadre (specialiști în domeniul îmbunătățiri funciare, pedologi, agronomi etc.), a sectorului agricol

va sigura executarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, protecție, ameliorare și utilizare durabilă a solurilor, științific argumentată.

Indicatori de rezultat: În rezultatul implementării acțiunii date vor fi sigurate cu cadre în domeniu.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Acțiunea menționată va fi îndeplinită în limitele mijloacelor financiare planificate în CBTM pentru anii 2021-2023 UASM pentru știință. Astfel, este planificat pregătirea a 166 specialiști în domeniu cu costul total de circa 5036 mii lei.

Acțiunea nr. 1.5. Elaborarea metodologiei studiilor pedologice.

Descrierea acțiunii: Pentru asigurarea acumulării unui fond unificat de date pedologice care pot fi utilizate în diferite scopuri (calcularea notei de bonitate, proiectarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare) este necesar de elaborat „Metodologia studiilor pedologice”.

Conform informației I.P. „N. DIMO” în prezent, se utilizează metode de cercetări pedologică elaborate în anii 80. Reieșind din particularitățile contemporane și situația actuală din țară (schimbarea formei de proprietate a terenurilor, parcelarea lor excesivă, ș.a.), este necesară elaborarea unei noi metodologii a studiilor pedologice la diferite scări cu utilizarea tehnologiilor moderne geoinformaționale. Ca trăsătură comună orice studiu pedologic special trebuie să pună în evidență restricțiile și limitările de care depind pe de o parte natura și intensitatea măsurilor hidroameliorative, agropedoameliorative sau agrofitehnice de creștere a capacității de producție a solului, iar pe de alta eficiența lucrărilor de investiții și/sau de exploatare.

Metodologia vor cuprinde informații privind evaluarea generală a resurselor de sol, fundamentarea proiectelor de sistematizare, organizare a teritoriului și dezvoltare a producției agricole, înființarea și modernizarea plantațiilor de viță de vie și pomi, fundamentarea proiectelor de amenajare etc.

În prezent, IP „IPAPS N. DIMO” este în proces de implementare a unui proiect „Evaluarea stării solurilor RM în condiții de agrogenază, perfecționarea clasificatorului și sistemului de bonitare, elaborarea cadrului metodologic informațional de monitorizare și reproducere lărgită a fertilității” finanțat din bugetul de stat. După finisarea proiectului datele vor fi utilizate la elaborarea Metodologiei.

Impactul economic și social: Metodologia de elaborare a studiilor pedologice va contribui la soluționarea diferitor probleme privind utilizarea și gestionarea rațională a fondului funciar sau probleme variate de amenajare a unui teritoriu și ameliorare a solurilor, în vederea valorificării resurselor de sol și a protecției împotriva diferitor forme de degradare.

Sarcini specifice: Acțiunile care urmează să fie reglementate sunt: a) sistematizarea și corelarea sistemelor de clasificare a solurilor; b) sistematizarea factorilor, indicatori (relieful, litologia, vegetația ș.a.); c) elaborarea cerințelor față de crearea hărților tematice factoriale; d) metodologia lucrărilor de cercetare pedologică în câmp; e) metodologia lucrărilor de laborator; și f) analiza datelor obținute și elaborarea finală a hărții pedologice și celor factoriale.

Indicatori de rezultat: Metodologia dată va contribui la descrierea clară a procedurilor de executare a cercetărilor pedologice a solurilor și terenurilor agricole.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Specialiștii din cadrul IP „IPAPS „N. DIMO” apreciază că la elaborarea metodologiei menționate vor fi antrenați cercetători științifici din instituții științifice, specialiști și savanți din domeniu. Astfel, costul

acesteia se estimează de Institut de circa 300 mii lei și vor fi identificați din contul programelor de asistență tehnică.

Acțiunea nr. 1.6. Elaborarea metodologiei privind organizarea monitoringului stării de calitate a solului Republicii Moldova

Descrierea acțiunii: Pentru a evidenția importanța solului în dezvoltarea armonioasă a economiei, care să poată asigura condiții sigure și prospere generațiilor viitoare, trebuie cunoscute funcțiile pe care acesta le îndeplinește.

Evidențierea diferitelor procese și/sau modificări în starea solului, în ansamblul său se poate realiza numai printr-un procedeu unitar bine definit, numit „*sistem de monitoring*”.

Monitoringul solului reprezintă determinarea sistematică a variabilelor solului astfel încât să se înregistreze, atât modificările temporale, cât și cele spațiale (FAO/ECE, 1994).

Acest proces complex este esențial pentru cunoașterea stării actuale a solului și detectarea din timp a posibilelor sale modificări negative, furnizând o serie de aprecieri legate de evoluția proprietăților solului. Informațiile obținute sunt utile în proiectarea și implementarea unor politici care să protejeze și să mențină utilizarea durabilă a solului, permițând, în același timp, solului să asigure în continuare bunuri și servicii. Inițierea Sistemului de Monitoring al Calității Solurilor Republicii Moldova în anii 2005-2008, a fost prevăzută prin Hotărârea Parlamentului Nr. 415/2003, Partea II, pct.2, acțiunea „a”. Prin această hotărâre a fost aprobat Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008. Obiectivul 2 al acestui Plan prevedea „*asigurarea populației cu soluri calitative, nedegradate, ecologic mai pure*”.

Impactul economic și social: Elaborarea metodologiei va ajuta la supravegherea în dinamică a calității solurilor ceea ce va permite depistarea la timp a schimbărilor valorilor indicilor ecopedologici și elaborarea măsurilor raționale de protecție, ameliorare și sporire a fertilității solurilor. Datele obținute în cadrul sistemului de monitoring vor fi incluse în baza de date a SI „RSRM”, ce va permite instituțiilor interesate, autorităților publice locale, proprietarilor funciari etc., să solicite informația despre starea învelișului de sol pe proprietățile acestora.

Sarcinile specifice: Pregătirea instrucțiunilor necesare, materialelor informative, stocarea datelor obținute, prelucrarea lor etc.

Indicator de rezultat: Sintetizarea rezultatelor obținute (caracteristicile generale ale siturilor de monitoring, caracteristici fizice, hidrofizice, chimice și biologice, precum și evaluarea calității solurilor, prin calcularea notelor de bonitare) etc.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Costul acțiunii este evaluat de către IP „IPAPS „N. DIMO” de circa 200 mii lei și vor fi identificați din contul programelor de asistență tehnică.

Acțiunea nr. 1.7. Elaborarea instrucțiunii metodologice privind studiu de fezabilitate pentru executarea lucrărilor de prevenire și combatere a eroziunii solului.

Descrierea acțiunii: Studiu de fezabilitate este gradul de realizare a unui produs/proiect în condiții tehnice, financiare și într-o unitate de timp.

Studiul de fezabilitate este studiul prin care se evaluează raportul cost-beneficiu al unei investiții. Acesta reprezintă documentația în care sunt prezentate principalele caracteristici tehnico-economice ale investiției, prin care se asigură utilizarea rațională și eficientă a capitalului și acoperirea cheltuielilor materiale într-un mod ce satisface cerințele economice și

sociale. În acest sens este necesar de elaborat un model tipic al Studiului de fezabilitate, recomandat în acest scop.

Impactul economic și social: Studiile de fezabilitate - urmăresc în mod obiectiv și rațional scopul de a descoperi punctele forte și punctele slabe ale proiectului, oportunitățile și amenințările (analiza SWOT) și în cele din urmă expun perspectivele de succes.

Sarcini specifice: Indiferent de structura studiului de fezabilitate, trebuie să se regăsească următoarele domenii de analiză (sarcini):

- *Tehnic* - se realizează dacă proiectul este realizabil din punct de vedere tehnic/tehnologic. Se analizează componentele de producere, procesele, produsele, programele și strategiile aplicate din punct de vedere economic, legal, organizațional, planificare sistemică și indicatori de rezultat.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Costul acțiunii este evaluat de către IP „IPAPS „N. DIMO” de circa 240 mii lei și vor fi identificați din contul programelor de asistență tehnică.

Obiectiv nr. 2 Măsurile aplicate pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului pe o suprafață de 1247 hectare terenuri agricole, până în anul 2023

Obiectiv specific nr. 2.1. Obiectiv specific nr. 2.1. Combaterea eroziunii de suprafață pe 312 hectare terenuri agricole până în anul 2023

Acțiunea nr. 2.1. Stimularea măsurilor de protecție antierozională.

Descrierea acțiunii: Eroziunea este factorul principal de degradare a solurilor și deșertificare a terenurilor agricole. Conform datelor instituțiilor științifice din domeniul solului gradul de afectare prin eroziune a terenurilor agricole a crescut, de la 28 % în anul 1965 până la 40 % în prezent.

Creșterea medie anuală a suprafeței cu terenuri erodate constituie circa 7700 ha. Lucrările de protecție antierozională trebuie efectuate pe baza unor proiecte științifice fundamentate și argumentate, ce prevăd o abordare sistemică a problemei prevenirii și minimalizării eroziunii solurilor.

Sarcini specifice: În prezent, prin intermediul proiectului IFAD, se implementează lucrări de îmbunătățiri funciare (reabilitarea învelișurilor de ierburi, ameliorarea pășunilor, reabilitarea terenurilor degradate, etc).

Astfel, unele acțiuni planificate la Obiectivul nr. 2, sunt stabiliți indicatorii ce se stimulează prin intermediul partenerilor de dezvoltare proiectul IFAD, Proiectul „Programul rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VI) acesta fiind prelungit până la data 30.03.2021. Continuitatea implementării acțiunilor date vor fi prin intermediul Programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VII).

Implementarea acestora se va efectua conform prevederilor stabilite în acordul de finanțare cu partenerii de dezvoltare și manualelor operaționale. Informația detaliată cu referire la activitățile UCIP IFAD, poate fi vizualizată pe pagina web: <http://www.ucipifad.md/>.

De asemenea, se propune pe perioada 2021-2023 împădurirea suprafețelor supuse alunecărilor de teren. Acțiunea dată prevede efectuarea lucrărilor de împădurire a terenurilor supuse alunecărilor prin plantarea culturilor silvice conform proiectelor de împădurire

întocmite de instituțiile abilitate cu lucrările de proiectare în acest scop. Stimularea lucrărilor de împădurire a terenurilor agricole supuse alunecărilor se propune a fi stimulate prin intermediul AIPA.

Sarcini specifice: Pentru realizarea proiectelor de împădurire a terenurilor supuse alunecărilor este necesară stabilirea tipului de sol, compoziția mecanică, caracterul și gradul de salinizare și erodare, adâncimea și gradul de mineralizare a apelor freatice. Concomitent cu analiza pedologică se efectuează și cercetarea silvopatologică privind contaminarea solurilor cu dăunători care afectează rădăcinile arborilor.

Indicator de rezultat: Unul din indicatorii de rezultat al împăduririi terenurilor supuse alunecărilor de teren va fi stabilizarea alunecărilor de teren, reglementarea apei și sporirea gradului de împădurire pe circa 162 ha.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunii: Conform datelor prezentate de către Agenția „Moldsilva” pentru implementarea acțiunii ce ține de împădurirea terenurilor supuse alunecărilor pe o suprafață de circa 50 ha sunt necesare circa 1095,0 mii lei/an. Cheltuielile pentru împădurirea 1 ha supus alunecărilor de teren (degradate) constituie circa 21900,00 lei și includ cheltuielile pentru creșterea materialului forestier de reproducere, care este utilizat la lucrările de plantare, lucrările de pregătire a solului (constă dintr-un complex de lucrări tehnice: desfundarea solului, graparea solului, cultivația solului), transportarea și plantarea puieților, îngrijirea culturilor silvice, completarea culturilor silvice.

Conform datelor UCIP IFAD pentru înființarea învelișurilor de ierburi în livadă conform planului de cheltuieli, costul unui hectar est de la 10,0-14,5 mii lei (Material semincer, îngrășăminte minerale, lucrări mecanizate și lucrări manual și alte cheltuieli), iar pentru reabilitarea învelișurilor de ierburi (pășuni) pentru 1 ha constituie circa 10,5-18,5 mii lei (Material semincer, îngrășăminte minerale, lucrări mecanizate, lucrări manual, alte cheltuieli). În total pentru acțiunea dată se planifică conform CBTM circa 1760 mii lei (externe) și 4158 mii lei (buget de stat).

Obiectiv specific nr. 2.2. Combaterea eroziunii de adâncime pe 935 hectare terenuri agricole până în anul 2023

Acțiunea nr. 2.2.1. Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fitoameliorative pe terenurile afectate de ravene.

Descrierea acțiunii: Eroziunea de adâncime se dezvoltă sub acțiunea ploilor torențiale și precipitațiilor sub formă de zăpadă (cînd se produce topirea) prin scurgerile concentrate de pe versanți. Se evidențiază patru stadii de eroziune în adâncime: șiroaiele, rigolele, ogașele și ravenele. Sub influența scurgerilor superficiale anuale ale ploilor torențiale terenurile de pe versanți sunt afectate în primul rând de șiroiri.

Acestea pun dificultăți severe la efectuarea lucrărilor agricole, dezmembrează suprafața terenurilor, iar în unele cazuri pot afecta obiective economice, căi de comunicație și localități. Actualmente o metodă efectivă de combatere a eroziunii de adâncime este împădurirea și aplicarea unor măsuri hidrotehnice simple.

Intensitatea eroziunii în adâncime poate fi apreciată prin diferite metode: prin creșterea lungimii rigolelor și ravenelor, m/an; prin creșterea suprafețelor terenurilor afectate de eroziunea în adâncime, m²/an. După intensitatea de dezvoltare se evidențiază: ravene cu

dezvoltare lentă (1 m/an); ravene cu dezvoltare moderată (1-3 m/an), ravene cu dezvoltare puternică (peste 3 m/an).

Măsuri hidrotehnice antierozionale. Destinația principală a acestora este regularizarea scurgerilor superficiale și de evacuare dirijată a excesului de apă pluvială cu folosirea maximă a depresiunilor naturale ale reliefului și rețelei hidrografice existente (fundul vâlcetelor, albiile pâraiașelor, etc.).

Măsuri agrofitoameliorative antierozionale. Valorificarea terenurilor cu ravene este cea mai costisitoare măsură din toate lucrările antierozionale. Aceste lucrări includ: astuparea și nivelarea ravenelor și refacerea fertilității solurilor, se realizează în baza de proiecte special elaborate.

Alunecările de teren. Acestea sunt rezultatul unui proces geologic de formare a reliefului, care se manifestă pe întreg teritoriul republicii și prezintă un pericol permanent. În prezent suprafața alunecărilor de teren pe teritoriul republicii constituie 23734 ha. Suprafața totală a alunecărilor active și celor stabilizate constituie 133222 ha.

Punerea în valoare a terenurilor afectate de alunecări necesită investiții foarte mari. Cea mai simplă și eficientă soluție este împădurirea cu specii rapid crescătoare (salcâm, plop, salcie). În prezent, este stringent împădurirea a circa 23,7 mii ha de alunecări active de teren cu învelișul de sol deteriorat.

Impactul economic și social: Realizarea acțiunii va contribui la asigurarea protecției și stopării eroziunii solului și de asemenea vor asigura protejarea căilor de comunicații, obiectelor sociale etc.

Sarcini specifice: a) stabilirea (descrierea) conținutului lucrărilor de combatere a eroziunii de interes general care au ca scop organizarea antierozională și hidrologică a teritoriului (crearea rețelei principale de canale, dușee și drenuri, cu lucrările aferente folosite pentru dirijarea și evacuarea apelor de pe versanți; b) efectuarea lucrărilor de combatere a eroziunii solului în adâncime și de corectare a torenților, inclusiv nivelarea ogașelor și ravenelor active, precum și lucrările fitoameliorative pentru regularizarea scurgerii apelor și fixarea acestor formațiuni; c) crearea rețelei de drumuri principale ce se amenajează în scopul prevenirii procesului de eroziune a solului, regularizării scurgerii apelor pe versanți și întreținerii lucrărilor de combatere a eroziunii solului, efectuarea lucrărilor pentru combaterea alunecărilor de teren) etc.

Indicatori de rezultat: Indicatorul de rezultat diferă în dependență solicitări de localitate, relief, grad de afectare etc. De asemenea, depinde și de tipurile de lucrări care vor fi proiectate și îndeplinite în acest sens.

În cadrul realizării acțiunii date se propune efectuarea unor proiecte în care se va elabora un sistem cadru de combatere a eroziunii solului prin: lucrări de construcție a valurilor și canale, efectuarea lucrărilor de combatere a eroziunii solului în adâncime și de corectare a torenților, inclusiv nivelarea ogașelor și ravenelor active etc.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Costuri concrete pentru fiecare proiect vor fi elaborate de proiectanți prin Devizele de cheltuieli la momentul efectuării lucrărilor date, deoarece acestea diferă în dependență de localitate, relief, grad de afectare, tipurile de lucrări care vor fi proiectate și îndeplinite în acest sens. Pentru implementarea acțiunii date se planifică din bugetul de stat (CBTM) circa 18671 mii lei.

Obiectiv specific nr. 2.3. Combaterea eroziunii eoliene (deflația) pe 170 hectare terenuri agricole pînă în anul 2023

Acțiunea nr. 2.3.1. Stimularea înființării/reabilitării fișiilor forestiere de protecție.

Descrierea acțiunii: Acțiunea dată prevede efectuarea lucrărilor de înființare/reabilitare a fișiilor forestiere paravînt pe terenurile agricole prin plantarea acestora cu puieți sau puieți de talie înaltă sau reabilitarea lor prin efectuarea lucrărilor de curățire/îngrijire.

Indicatorii și mijloacele financiare planificate se vor asigura prin Proiectul „Programul rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VI) acesta fiind prelungit pînă la data 30.03.2021, continuitatea implementării acțiunii date vor fi prin intermediul Programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VII).

Impactul economic și social: Efectuarea lucrărilor date vor contribui esențial la atenuarea efectelor de vînt și apă asupra eroziunii solului și contribuția lor pozitivă la productivitatea terenurilor agricole.

Sarcini specifice: Pentru realizarea proiectelor date este necesar stabilirea tipului de sol, compoziția mecanică, caracterul și gradul de salinizare și erodare, adîncimea și gradul de mineralizare a apelor freactice. Concomitent cu analiza pedologică se efectuează și cercetarea silvopatologică privind contaminarea solurilor cu dăunători care afectează rădăcinile arborilor.

Indicator de rezultat: Realizarea indicatorilor de monitorizare vor contribui la atenuarea efectelor de vînt și apă asupra eroziunii solului.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunii. Conform datelor IFAD costul 1 ha este de circa 10,0-25, 0 mii lei. Acesta diferă în dependență de tipurile de lucrări (Lucrări mecanizate, lucrări manual, material săditor, material (motorina, ș.a), alte lucrări/ material etc.)

În acest sens, Agenția „Moldsilva” prezintă cheltuieli pentru crearea 1,0 ha de fișii forestiere de protecție paravînt a cîmpurilor agricole de circa 22,0 mii lei/ha care includ cheltuielile pentru creșterea materialului forestier de reproducere, care este utilizat la lucrările de plantare, lucrările de pregătire a solului (constă dintr-un complex de lucrări tehnice: desfundarea solului, graparea solului, cultivația solului), transportarea și plantarea puieților, etc. Astfel, conform datelor proiectului IFAD pentru:

a) crearea plantațiilor agrosilvice pe o suprafață totală de 30 (ha), se planifică circa 1508,0 mii lei. Costul 1 ha constituie 29,1 mii lei, conform descifrării costurilor din proiectul de execuție (lucrări mecanizate, lucrări manual, material săditor, materiale(motorina, ș.a, alte lucrări/ material).

b) înființarea/reabilitarea gardurilor vii sau paravânturi pe o suprafață totală de 10/5 (ha), se planifică circa 611,74 mii lei.

c) crearea fișiilor riverane de protecție a apelor se planifică pe o suprafață 30 ha și 1508,4 mii lei. Costul 1 ha constituie 47,5 - 53,5 mii lei, conform descifrării costurilor din proiectul de execuție (lucrări mecanizate, lucrări manual, material săditor, material (motorina, ș.a, alte lucrări/ material).

d) crearea fișiilor forestiere în ravene și vîlcele 20 (ha), și 1508,4 mii lei. Costul 1 ha constituie 47,5 - 53,5 mii lei.

Pentru implementarea acțiunii se planifică (IFAD - CBTM, surse externe) circa 8,0 mil lei.

Obiectiv nr. 3 Obiectiv nr. 3 Ameliorarea solurilor pe 4689 hectare terenuri agricole până în anul 2023

Obiectiv specific nr. 3.1. Măsuri de ameliorare chimică pe 244 hectare terenuri agricole până în anul 2023

Acțiunea nr. 3.1.1. Lucrări de ameliorare a solurilor saraturate (alcalice).

Descrierea acțiunii: Solurile sărăturate sunt prezentate prin solonețuri, soluri cu diferit grad de solonețizare și soluri salinizate care ocupă o suprafață de 149,5 mii ha. Solonețurile ocupă o suprafață de 26 900 ha, iar în complex cu solurile solonețizate - 100 mii ha. Acestea sunt răspândite în toate provinciile pedogeografice ale republicii, însă cele mai mari suprafețe se înregistrează în cadrul înălțimii Ciuluc-Soloneț, la periferiile Codrilor și pe dealurile Tigheciului.

Particularitatea principală de răspândire a solonețurilor constă în formarea unor areale mici, insulare, distinctiv conturate. Solurile se caracterizează prin proprietăți fizice și chimice foarte defectuoase și difuzate, în cadrul terenurilor înalt productive, reduc capacitatea de producție a acestora cu 40-60 %. Salinizarea reprezintă acumularea în sol a sărurilor solubile în apă.

Factorii care duc la acumularea excesivă de săruri în sol pot fi naturali sau antropogeni cum ar fi: evenimente geologice, care pot măsura concentrația de săruri din apele subterane și, prin urmare, din soluri, apele care se revarsă din zone cu substraturi geologice care eliberează cantități mari de săruri, irigarea cu ape cu un nivel ridicat de săruri, utilizarea îngrășămintelor, în special în cazul unei agriculturi intensive, contaminarea solurilor cu ape cu un nivel de săruri ridicate etc. Salinitatea este unul dintre cele mai răspândite procese de degradare a solului. Salinizarea solului afectează aproximativ 1,3 milioane de hectare din Uniunea Europeană. Aceasta este privită ca o cauză principală a deșertificării și este o formă gravă de degradare a solului.

În acest scop este necesar elaborarea și implementarea proiectelor de ameliorare (amendare) a solonețurilor și elaborarea proiectelor complexe de drenare-desecare și amendare a solurilor salinizate-alcalizate. De asemenea, menționăm că, lucrările de ameliorare chimică au fost abandonate 15-20 ani în urmă.

Impactul economic și social: Efectuarea lucrărilor de ameliorare a solonețurilor și solurilor solonețizate va conduce la omogenizarea învelișului de sol a terenurilor agricole și creșterea productivității acestora. De asemenea, utilizarea nămolului de defecație de la fabricile de zahăr în calitate de amendament va contribui la ameliorarea situației ecologice din cadrul arealelor de stocare a acestui deșeu.

Sarcini specifice: Pentru realizarea proiectelor de amendare a solurilor alcalice și alcalizate se impune studierea fizico-chimică a acestora, dar și a indicilor de calitate a nămolului de defecație utilizat. Este absolut necesar aplicarea deșeurilor calcice în comun cu gunoiul de grajd pentru sporirea solubilității amendamentului. De asemenea, se recomandă utilizarea îngrășămintelor minerale fiziologice acide.

Indicator de rezultat: Se planifică amendarea solurilor pe o suprafață de 244 ha, pentru perioada anilor 2021-2023. Conform cercetărilor anterior efectuate de Institut, aplicarea nămolului de defecație pe fond de gunoi de grajd asigură un venit net de 341 lei/ha.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Costul unui hectar de ameliorare chimică poate fi stabilit la etapa elaborării proiectului. Pentru acțiunea dată se planifică 1464 mii lei.

Obiectiv specific nr. 3.2. Măsură de ameliorare hidrică (amenajări de irigare), prin majorarea suprafețelor irigate cu 4445 hectare pînă în anul 2023

Acțiunea nr. 3.3 Stimularea reabilitării sistemelor de irigare și desecare

Descrierea acțiunii: Seceta care persistă în urma schimbărilor climaterice afectează producția agricolă și, implicit, securitatea alimentară a țării.

Irigația este principala măsură eficientă de optimizare a regimului de umiditate a solului în perioada de vegetație a plantelor. În rezultat, este necesar restabilirea sistemelor de irigații/desecare și efectuarea cercetărilor pedologice în vederea aprecierii stării de calitate a solurilor irigate și instituirea monitoringului pedoirigațional.

Din cele 291,0 mii ha, irigate în 1990, în prezent pot fi asigurate cu irigare circa 40,0 mii ha. În anii 1989 se irigau circa 300 mii ha, iar în ultimii ani suprafața s-a redus drastic, astfel în prezent se irigă circa 4,0 – 6,0 mii ha (suprafața fizică).

Astfel, conform Hotărîrii Guvernului nr. 439/2019 pentru transmiterea unor bunuri și modificarea anexei nr. 22⁹ la Hotărârea Guvernului nr. 351/2005 cu privire la aprobarea listelor bunurilor imobile proprietate publică a statului și la transmiterea unor bunuri imobile, din administrarea Agenției Proprietății Publice au fost transmise în administrarea Agenției „Apele Moldovei” care ulterior au fost transmise în folosință gratuită (comodat) către Asociațiile Utilizatorilor de Apă pentru Irigații (8 SI). De asemenea, în baza Hotărîrii Guvernului nr. 456/2020 urmează a fi transmise Î.S. „STI” în comodat către 4 Asociații ale Utilizatorilor de Apă pentru Irigații.

Aceste sisteme (stații de pompare, conducte magistrale, utilaj hidromecanic) au fost date în exploatare în anii 1960-1980 și reprezintă un grad avansat de uzură, atât fizică, cât și morală.

Din totalul de 31 stații de pompare, la moment, doar 12 sunt puse în funcție, dar cu suportarea unor costuri mari pentru reparația utilajului existent. Este evident că sunt necesare investiții întru schimbarea utilajului complet uzat și învechit al acestor 12 SCI transmise în comodat Asociațiilor Utilizatorilor de Apă pentru Irigații.

Desecarea se realizează prin construirea sistemelor de desecare al caror rol este regularizarea debitului și nivelurilor de apă ce se evacuează și normalizarea funcționării canalelor sistemului. În rezultatul elaborării analizei diagnostice a stării tehnice a infrastructurii de desecare din Republica Moldova se constată că majoritatea elementelor ale acestei infrastructuri (stațiile de pompare, rețelele de aducție a apei, rețelele electrice etc.) se află în stare nefuncțională.

Reieșind din starea tehnică a sistemelor de desecare în prezent este necesar reabilitarea sistemelor de desecare existente care va asigura protejarea terenurilor agricole de inundații.

Impactul economic și social: Efectuarea lucrărilor de reabilitare a sistemelor de irigare va conduce la ameliorarea secetei pedologice, majorarea suprafeței irigate, optimizare a regimului de umiditate a solului în perioada de vegetație a plantelor și obținerea recoltelor mari și stabile a plantelor de cultură. Reabilitare a sistemelor de desecare va asigura protejarea terenurilor agricole de inundații.

Sarcini specifice: Pentru realizarea lucrărilor de reabilitare a sistemelor de irigare și desecare centralizate se impune studierea diagnostică, proiectarea și realizarea lucrărilor, cu contribuția deținătorilor de terenuri irigabile și de desecate.

Indicatori de rezultat: Reabilitarea sistemelor de irigare și desecare va asigura atenuarea secetei pedologice, majorarea suprafeței irigate cu circa cu circa 4445 mii ha (2021-2023) etc.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Sursele financiare pentru reabilitare sistemelor centralizate de irigare și desecare sunt considerabile și sunt identificate în baza proiectului de execuție. Costul implementării lucrărilor nominalizate, constau din: reabilitarea clădirilor și echipamentelor stațiilor de pompare, de automatizare și evidență a apei pompate, construcțiilor hidrotehnice, conductelor magistrale, principale, terțiare, a infrastructurii de colectare și evacuare a surplusului de ape. Astfel, în dependență de lucrări diferă și costul reabilitării sistemelor centralizate de irigare/desecare.

Conform CBTM pentru anii 2021-2023 sunt planificate pentru acțiunea dată circa 118290 mii lei. Acestea se stimulează de către parteneri de dezvoltare prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor IFAD (UCIP IFAD), Proiectului Livada Moldovei și Fondului de Dezvoltare Durabilă Moldova. Mijloacele financiare stabilite pentru măsura data au fost stabilite și coordonate de către aceștea.

Obiectivul nr. 4 Obiectivul nr. 4 Conservarea și sporirea fertilității solurilor pe o suprafață de 3089 hectare terenuri agricole pînă în anul 2023

Acțiunea nr. 4.1. Stimularea măsurile de protecție a solului în cadrul practicilor agricole

Descrierea acțiunii: Măsurile de protecție a solului în cadrul practicilor agricole au ca scop prevenirea proceselor de degradare a solului, sporirea fertilității și capacității lui de producție. Agricultură practică la cernoziomuri poate fi viabilă numai în condițiile unui bilanț neutru sau pozitiv al humusului. Cernoziomurile, cota cărora constituie 70 % din învelișul de sol, datorită exploatării îndelungate la arabil, fără respectarea asolamentelor, tehnologiilor de cultivare a plantelor etc., au degradat, în deosebi prin dehumificare (pierderea materiei organice), secătuire în elemente nutritive (NPK), destructurare și compactare secundară.

Prin Hotărîrea Guvernului nr. 1157/2008 au fost aprobate Reglementării tehnice „Măsurile de protecție a solului în cadrul practicilor agricole”.

Astfel, Reglementarea tehnică stabilește măsuri de prevenire a proceselor de degradare a solului, ce survin natural și pot fi cauzate de lucrările agricole ce subminează capacitatea solului de a-și îndeplini funcțiile sale, precum și cerințe față de utilizatorii de terenuri agricole de a aplica măsuri preventive de ordin organizatoric, agrotehnic, fitoameliorativ și hidrotehnic, în cazul în care, ca rezultat al folosirii terenurilor, pot apărea degradarea și impedimente în realizarea funcțiilor naturale ale solului (ambiente, economice, sociale și culturale).

În acest sens, se propune stimularea efectuării măsurilor de prevenire a degradării și refacerii structurii solului, conform măsurii stabilite în Hotărîrea Guvernului nr. 1157/2008 (Suprafața ocupată cu culturi siderale și suprafața ocupată cu culturi leguminoase). Măsurile propuse sunt orientate pentru prevenirea degradării și refacerii structurii solului, acesta fiind responsabilă de capacitatea solului de a acumula, conserva și utiliza rațional resursele de apă din sol în conformitate cu necesitățile plantelor și de reducere a efectelor secetei.

Actualmente practic toate solurile agricole sunt afectate de degradarea structurii și intensificarea efectelor secetei. Includerea în asolament a ogorului sideral și culturilor leguminoase contribuie la sustenabilizarea procesului de formare a humusului și de formare a structurii graunțoase. Realizarea acestor obiective necesită a fi stimulate din următoarele considerente: Ogorul sideral presupune excluderea terenului din producere. Producătorul agricol/deținătorul de terenuri agricole urmează a fi motivați pentru aceste măsuri (efectuarea lucrărilor, semințelor etc.).

Impactul economic și social: Rezultatele obținute vor contribui la sporirea fertilității solurilor, respectiv majorarea recoltelor culturilor agricole.

Indicator de rezultat. Indicatorii de monitorizare sunt stabiliți în Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Pentru suprafața ocupată cu culturi siderale, se propune acoperirea parțială a cheltuielilor cu 1500 lei /ha. Iar pentru suprafața ocupată cu culturi leguminoase subvenționarea cu 1050 lei/ha. În acest sens se planifică 5707 mii lei.

Totodată, pentru evaluarea intermediară (evaluarea externă) a Planului de acțiuni pentru implementarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2023 se planifică din programe de asistență tehnică circa 120 mii lei.

Suplimentar, menționăm că la elaborarea programului s-au preluat practici și acțiuni recomandate de Parteneriatul Global al Solului.

Reieșind din cele expuse, și ținând cont că problema menținerii capacității de producție a solurilor terenurilor agricole este o preocupare strategică de securitate națională, se propune pentru examinare proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, și Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023.

5. Fundamentarea economico-financiară

Astfel, conform Obiectivelor/acțiunilor planificate au fost estimate mijloacele financiare necesare pentru realizarea acestora de către autoritățile/instituțiile responsabile indicate în Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023.

La planificarea bugetară, o atenție deosebită se va atrage asistenței externe, în contextul căreia se vor lua în calcul eventualele proiecte și programe.

Pentru realizarea Obiectivelor/acțiunilor stabilite în proiectul Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, se estimează necesarul de mijloace financiare și se indică în tabelul nr. 15 din proiectul Programului. Costul total estimativ se estimează de circa 4278349 mii lei.

De asemenea, costul de implementare a programului (pe perioada de 3 ani), conform CBTM pentru anii 2021-2023 sunt redată în tabelul de mai jos.

Nr.	Denumirea Obiectivului	Mijloacele financiare planificate, mii. lei	
		TOTAL:	Inclusiv
			Buget de stat

1.	Obiectiv nr. 1 Racordarea sistemului de cercetare și învățământ la prioritățile domeniului		5036	1270
2.	Obiectiv nr. 2 Aplicarea măsurilor pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului		22829	9848
3.	Obiectiv nr. 3 Aplicarea măsurilor de ameliorare a solurilor		1464	118290
4.	Obiectivul nr. 4 Aplicarea măsurilor de conservare și sporire a fertilității solurilor		5707	120
TOTAL Program:		164594	35036	129528

Menționăm că, în unele acțiuni planificate la Obiectivul nr. 2 și Obiectivul nr. 3 din proiectul Planului de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023, sunt stabiliți indicatorii de monitorizare ce se stimulează cu suportul partenerilor externi prin intermediul proiectului IFAD.

Indicatorii și mijloacele financiare planificate se vor asigura prin intermediul Proiectului „Programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VI), acesta fiind prelungit în prezent pînă la data 30.03.2021. Continuitatea acestora va fi prin intermediul Programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VII). Stimularea acestora vor fi conform acordului de finanțare cu partenerii de dezvoltare și manualelor operaționale.

De asemenea, prin intermediul partenerilor externi se stimulează acțiuni prevăzute în Obiectivul nr. 4 prin intermediul proiectului IFAD, Livada Moldovei și Fondul de Dezvoltare Durabilă.

Totodată, se propune ca acțiunile stabilite la Obiectivul nr. 2, Obiectiv specific nr. 2.2., Obiectivul nr. 3, Obiectiv specific nr. 3.1. și Obiectivul nr. 4 din proiectul Planului de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023, să fie stimulate din bugetul de stat prin intermediul Agenției Intervenții și Plăți în Agricultură, cu acordarea mijloacelor financiare în avans pentru proiectele investiționale de îmbunătățiri funciare, iar linia bugetară de program (în prezent denumită „Valorificarea terenurilor noi și sporirea fertilității solurilor” planificată în CBTM pentru anii 2021-2023 Agenției Relații Funciare și Cadastru) să fie planificată pentru Agenției Intervenții și Plăți în Agricultură în scopul asigurării implementării Obiectivelor menționate.

Finanțarea cheltuielilor prevăzute în Planul de acțiuni privind implementarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, se vor efectua din contul și în limita alocațiilor bugetare aprobate anual în bugetele autorităților/instituțiilor implicate și din alte surse financiare legale.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Cadrul juridic actual aplicabil în domeniul îmbunătățirilor funciare sunt:

Documentele de politici și actele normative de bază:

1. Hotărârea Guvernului nr. 626 din 20 august 2011 cu privire la aprobarea Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020, și Planul de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2013;

2. Hotărârea Guvernului nr. 554/2017 pentru aprobarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2017-2020;

3. Hotărârea Guvernului nr. 404/1994 despre aprobarea Principiilor de bază pentru restabilirea terenurilor degradate.

Instrumente de implementare Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2011-2020”

1. Hotărârea Guvernului nr. 691/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile și procedurile de realizare a activităților de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor;

2. Ordinul Ministrului agriculturii, dezvoltării regionale și mediului nr. 210 din 24 septembrie 2018 „Cu privire la instituirea Comisiei de selectare a obiectelor și mijloacelor financiare necesare pentru realizarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2011-2020” cu modificările ulterioare;

3. Ordinul Ministrului agriculturii, dezvoltării regionale și mediului nr. 105/2019 privind aprobarea Regulamentului de funcționare a Comisiei de selectare a obiectelor și mijloacelor financiare necesare pentru realizarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2011-2020;

4. Ordinul Ministrului agriculturii, dezvoltării regionale și mediului nr. 54/2017 privind aprobarea Regulamentului Comisiei de evaluare a impactului Planului de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2014-2016.

Alte acte normative aferente domeniului:

1. Codul funciar nr. 828/1991;

2. Legea nr.1247/1992 privind reglementarea de stat a regimului proprietății funciare, cadastrul funciar de stat și monitoringul funciar;

3. Legea nr. 1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului;

4. Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515/1993;

5. Legea nr. 1538/1991 privind fondul ariilor naturale protejate de stat;

6. Legea nr. 440/1995 cu privire la zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă;

7. Legea nr. 171/2010 cu privire la asociațiilor utilizatorilor de apă pentru irigație;
8. Hotărîrea Guvernului nr. 1001/2014 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional „Registrul solurilor Republicii Moldova”;
9. Hotărîrea Guvernului nr. 1170/2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de transmitere, schimbare a destinației și schimb de terenuri;
10. Hotărîrea Guvernului nr.1157/2008 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice “Măsurile de protecție a solului în cadrul practicilor agricole”;
11. Hotărîrea Guvernului nr. 1075/2007 cu privire la aprobarea Regulamentului privind consolidarea terenurilor agricole;
12. Hotărîrea Guvernului nr. 24/1995 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la conținutul documentației cadastrului funciar general;
13. Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 409/2014;
14. Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2018-2020, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 745/2015.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Anunțul privind inițierea proiectului hotărîrii Guvernului cu privire la aprobarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025 (Planul de acțiuni privind implementarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2023), este plasat pe pagina web a Ministerului la adresa www.madrm.gov.md, la rubrica, Transparență decizională - „Proiecte în discuție”.

De asemenea, AIR a fost consultată cu Ministerul Finanțelor conform pct. 3, subpct. 2 și pct. 11, lit. b) din Metodologia de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 23/2019 și coordonat proiectul dat în conformitate cu pct. 34, subpct 4) și 5) din Hotărîrea Guvernului nr. 386/2020, cu Direcția coordonare politici și priorități din cadrul Cancelariei de Stat.

Proiectul Programului, a fost elaborat cu suportul IP „IPAPS N. DIMO”, Universității Agrare de Stat din Moldova, Universității de Stat, Agenției „Moldsilva”, Agenției „Apele Moldovei”, Societății Naționale a Moldovei de Știință a Solului, proiectului IFAD, Livada Moldovei și autoritățile publice locale prin intermediul direcțiilor raionale, municipale agricultură și alimentație și discutat în cadrul grupului de lucru (ședința din 08.07.2020 și 24.08.2020). Astfel, propunerile și obiecțiile părților interesate au fost discutate și incluse în proiectul dat.

Suplimentar, menționăm că Programul de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, este stabilit ca prioritate în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.636/2019.

Ministru

Ion PERJU